

KONFERENSIYALAR COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**II RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

YANVAR, 2026

ISSN 3093-8791

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.com>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**II RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2026-yil, yanvar

TOSHKENT-2026

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
II Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 2-son (yanvar, 2026-yil).– 343 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 22-yanvar

Mas'ul muharrir:
Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi II Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan. Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2026-yil

© Mualliflar jamoasi, 2026-yil

MUNDARIJA

FIZIKA-MATEMATIKA FANLARI

Abdulbositova Muborak

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR 9-11

Anvarbekova Ruxsora

DIFFERENSIAL TENGLAMALARNI YECHISHDA PYTHON KUTUBXONALARINING
IMKONIYATLARI 12-14

KIMYO FANLARI

Kosimova Zuxra

OKSIDLANISH STRESSI VA UNING TROMBOSITLAR FAOLIYATIGA TA'SIRI 15-18

Xoshimov Nozimjon, Kosimova Zuxra

ORGANIZMDAGI OKSIDLANISH STRESS HOLATIDA POLIFENOLLARNING ROLI 19-22

BIOLOGIYA FANLARI

Shertoyeva Risliqoy, Mavlanova Sadbarxon

O'ZBEKISTONNING SHARQIY MINTAQASIDA (NAMANGAN) YASHOVCHI 7–16 YOSHLI
BOLALAR VA O'SMIRLARDA KO'RISH CHAQRILGAN POTENSIALLARINING YOSHGA XOS
NORMATIV KO'RSATKICHLARI 23-25

TEXNIKA FANLARI

Qurbonov Mahmudjon, Umarov Abdusalam, Kuchkarov Khoshimjon, Khursanova Odina

STRUCTURAL FEATURES OF POLYAMIDE 6 WITH INCLUSIONS OF IRON OXIDE
NANOPARTICLES 26-38

Valixonov Ilyosbek

KOMPYUTERLI KO'RISH TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA IMO-ISHORA TILINI MATNGA
O'GIRISH TIZIMLARINI TADQIQ ETISH 39-42

Qurbonov Mahmudjon, Kuchkarov Khoshimjon, Umarov Abdusalam

WITH STRUCTURE FORMATION AND THE STRUCTURAL COMPOSITION OF THE
COMPOSITION BASED ON POLYAMIDE WITH IRON OXIDE NANOPARTICLES 43-53

TARIX FANLARI

Nurullayeva Nabira

ISLOHATLAR, YARATILGAN IMKONIYATLAR – XOTIN-QIZLAR UCHUN IMKONIYAT
ESHIGI 54-56

Yuldashev Ulugbek

O'ZBEKISTONDA INKLYUZIV TA'LIM TIZIMI RIVOJLANISHI TARIXI 57-60

To'ychiyeva Dilnoza, Ergasheva Go'zal

ZOMIN TUMANIDAGI TURIZM TARMOQLARINING RIVOJI XUSUSIDA 61-64

Мирзамидинова Шахноза

ОСВЕЩЕНИЕ ИСТОРИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ, СВЯЗАННЫХ С ПРОБЛЕМАМИ ЯЗЫКА И
ОРФОГРАФИИ, В ПУБЛИЦИСТИКЕ АШУРАЛИ ЗОХИРИ 65-67

Raxmatov Xayrulla

BUXORO VOHASI MA'MURIY-HUDUDIIY BIRLIKLARI VA AHOLISI (XIX ASRNING SO'NGGI
CHORAGI – XX ASR BOSHLARIDA) 68-71

IQTISODIYOT FANLAR

Yusupov Nurillo

BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA BOSHQARUV FAOLIYATINI
TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI 72-76

Mehmonova Shodiyonaxon

SHHT DOIRASIDA IQTISODIY HAMKORLIKNING RIVOJLANISHI VA UNING O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTIGA TA'SIRI 77-80

Ibadullaeva Shokhida

EXPERIENCES OF DEVELOPED COUNTRIES IN APPLYING MARKETING STRATEGIES IN
EXPORTING ENTERPRISES 81-87

Yusupov Nurillo

KORXONALARNING BOSHQARUV TIZIMI SAMARADORLIGINI BAHOLASH
USULLARI 88-92

FALSAFA FANLARI

Rahmatullayev Mardonbek

KIBER MAKONDA SHAXSIY VA JAMOAVIY ERKINLIKNI MUVOZANATLASH
STRATEGIYALARI 93-96

Nabiyev Sherzodjon

DIGITAL DUNYODA YOSHLAR SHAXSIYATINI SHAKLLANTIRISHDAGI
MUAMMOLAR 97-102

Saydaliyev Ilyosbek

MURAKKAB MUHITDAN KELGAN YOSHLARDA SOG'LOM TURMUSH TARZINI
SHAKLLANTIRISHDA FUQAROLIK JAMIYATINING IJTIMOY-FALSAFIY RO'LI 103-106

Meliboev Azizjon

YANGI O'ZBEKISTONDA SIFATLI TA'LIM ORQALI KAMBAG'ALLIKKA QARSHI KURASH VA
XALQ FAROVONLIGINI TA'MINLASH 107-111

FILOLOGIYA FANLARI

Aminov Farrux

INGLIZ VA O'ZBEK OMMAVIY AXBOROT VOSITALARIDA AXBOROT UZATISHNING
MULTIMODAL STRATEGIYALARI VA KOGNITIV MEKANIZMLARI 112-119

Jo'rayeva Madinaxon

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR: O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI VA SUN'IY INTELLEKT SOHASIDAGI INNOVATSIYALAR
MISOLIDA 120-124

Isakova Barchinoy

JEK LONDONNING "MARTIN IDEN" HAMDA O'TKIR HOSHI MOVNING "NUR BORKI, SOYA
BOR" ROMANLARIDAGI POETIK VOSITALAR TAHLILI 125-128

Азизова Насиба

ИССЛЕДОВАНИЕ КОНЦЕПТА ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ В РУССКОЙ И УЗБЕКСКОЙ
КЛАССИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ (НА ПРИМЕРЕ А. С. ПУШКИНА, Н. В. ГОГОЛЯ И Л. Н.
ТОЛСТОГО АЛИШЕРА НАВОИ, ЗАХИРИДДИНА БАБУРА) 129-134

Toshboyeva Odinaxon

INGLIZ VA O'ZBEK INTERNET GAZETA SARLAVHALARIDA LEKSIK-SEMANTIK VA SINTAKTIK
VOSITALAR ASOSIDA PRAGMATIK PRESUPPOZITSIYANING IFODALANISHI 135-138

<i>Umirzakova Dilnoza</i> ANIMATSION FILMLAR TARJIMASIDA LINGVOPRAGMATIK OMILLAR: QIYOSIY TADQIQOT	139-144
<i>Jabborova Aziza</i> SIYOSIY KOMMUNIKATSIYADA EVFEMIZMLARNING AUDITORIYAGA TA'SIRI	145-149
<i>Boykhanov Shukhratjon</i> UNDERSTANDING ENGLISH PROVERBS: LEXICAL, STYLISTIC, PSYCHOLOGICAL, AND PRAGMATIC DIFFICULTIES	150-155
<i>Narzulloyeva Maftuna</i> A COMPARATIVE ANALYSIS OF OFFICIAL LETTERS IN ENGLISH AND UZBEK PROSE	156-158
<i>Abdullayeva Dildora</i> QUTADG'U BILIG FRAZELOGIZMLARINING SEMANTIK-PRAGMATIK TABIATI VA LISONIY TADQIQI	159-162
<i>Umrzaqov Islomjon</i> "JANUB RENESSANSI" DAVRI ASARLARIDA BADIY MAKON VA ZAMON POETIKASI	163-165
<i>Fayzullayeva Nozima</i> YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR	166-168
<i>Ergashev Nodirbek</i> SOCIAL INJUSTICE AND MORAL VALUES IN "OLIVER TWIST" BY CHARLES DICKENS	169-171
<i>Ubaydullaeva Dilfuza</i> OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BO'LAJAK MUTAXASSISLARDA NUTQ MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION MODELLARI (IJTIMOIY-GUMANITAR YO'NALISHDA)	172-178
GEOGRAFIYA FANLARI	
<i>Umarov Javohir</i> FARG'ONA VILOYATI YER RESURSLARIDAN QISHLOQ XO'JALIGIDA FOYDALANISH SAMARADORLIGINI KOMPLEKS BAHOLASH	179-185
YURIDIK FANLAR	
<i>Hakimboyeva Dildora</i> ELEKTRON HUKUMAT VA MA'MURIY HUQUQ MUNOSABATLARINING TRANSFORMATSIYASI	186-188
<i>Самигжонов Зилола</i> МЕЖДУНАРОДНЫЕ НОРМЫ, РЕГУЛИРУЮЩИЕ ЗАЩИТУ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА В СЕТИ ИНТЕРНЕТ	189-195
PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Xomidjonov Abrorjon</i> OLIY VA PROFESSIONAL TA'LIMDA PEDAGOGIK INNOVATSIYALARNI TATBIQ ETISH TAJRIBASI	196-202

<i>Sodiqova Gulnora</i> KASBIY TA'LIM TIZIMIDA ISH BERUVCHILAR BILAN SAMARALI KOMMUNIKATSIYA STRATEGIYALARI	203-208
<i>Soliyeva Gavharoy</i> "HISOBLASH USULLARI" FANI BO'YICHA O'QUV KONTENTI	209-212
<i>Isaqov Abduvohid</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA METODIK KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH: ASOSIY TUSHUNCHALAR VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	213-217
<i>Юсупова Наргиза, Юсупов Дильшод</i> ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОБУЧЕНИИ ТЕХНИКО-ТАКТИЧЕСКИХ ДЕЙСТВИЙ ЮНЫХ ТАЭКВОНДИСТОВ: АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВ РАЗВИТИЯ	218-221
<i>Ganiyev Elyorbek</i> TALABALARDA HUQUQIY TAFAKKUR VA TAHLILY KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY METODIKASI	222-226
<i>Xabibullayev Alimardon</i> TALABALAR MOBILLIGI VA QO'SHMA TA'LIM ASOSIDA INNOVATSION VA BARQAROR RIVOJLANISH MODELINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK- INSTITUTSIONAL ASOSLARI	227-233
<i>Nigmatova Nozimaxon</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA GENERATIV SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING XORIJIY AMALIYOTI VA PEDAGOGIK SAMARADORLIGI	234-237
<i>Юсупова Наргиза</i> АНАЛИЗ БИОМЕХАНИЧЕСКИХ ПАРАМЕТРОВ АТАКУЮЩИХ ДЕЙСТВИЙ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ ТАЭКВОНДИСТОВ (WT)	238-241
<i>Abdullayeva Asila</i> O'ZBEKISTONNING SO'NGGI TARIXI VA FALSAFA FANINI O'QITISHDA DIDAKTIK UYG'UNLIK	242-247
<i>Ergasheva Nigora</i> BO'LAJAK BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QITUVCHILARINING METODIK KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHDA PEDAGOGIK HAMKORLIKNING METODIK VAZIFALARI	248-251
<i>Alimova Mashxuraxon</i> BOSHLANG'ICH SINIF TEXNOLOGIYA TA'LIMI DARSLARIDA TABIIY MATERIALLARDAN BUYUMLAR TAYYORLASHDA KONSTRUKSIYALASH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI	252-255
<i>G'ofurova Barnoxon</i> TALABALARINING KONSEPTUAL FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHDA OLIY TA'LIMNING METODIK SHART-SHAROITLARI VA PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	256-260
<i>Axmedov Yodgorbek</i> ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI AKADEMIK LITSEYLARI O'QUVCHILARINING MUSTAQIL O'QUV FAOLIYATIDA TINKERCAD PLATFORMASIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	261-263

<i>Qozaqova Munajat</i> MUHANDISLIK VA KOMPYUTER GRAFIKASI FANINI O'QITISHDA TALABALAR LOYIHALASH KO'NIKMASINI KO'RGAZMALILIK ASOSIDA RIVOJLANTIRISH	264-267
<i>Парниева Айгуль</i> АКСИОЛОГИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ФОРМИРОВАНИИ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ СОВРЕМЕННОГО СТУДЕНТА	268-271
<i>Nosirova Shoiraxon</i> INGLIZ TILIDA KASBIY MULOQOT XULQINING LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI	272-278
<i>Azizova Mohiniso, G'ulomova Sevara</i> MAKTAB DARSLARIDA RA'NODOSHLILAR OILASINI O'QITISHDA ZAMONAVIY INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANISH	279-281
<i>Jalilova Xolidaxon</i> METHODOLOGY FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF TEACHING ENGLISH USING WEBQUEST TECHNOLOGY	282-284
<i>Abduvaxobov Shohruhbek</i> MASOFADAN TA'LIM JARAYONIDA UCHRAYDIGAN AMALIY MASALALAR VA ULARNI BARTARAF ETISH BO'YICHA METODIK YONDASHUVLAR	285-287
<i>Аюпов Тимур</i> СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ В ВУЗАХ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	288-290
<i>Tillayeva Nilufar</i> DIALOGIC PEDAGOGY IN ESL WRITING: THE ROLE OF SOCRATIC SEMINARS	291-294
<i>Sobirova Feruza</i> BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARIDA DARSNI REJALASHTIRISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI	295-299
<i>Karimova Sadoqat</i> CONCEPTUAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO TEACHING ENGLISH TO PRESCHOOL CHILDREN IN A MONTESSORI EDUCATIONAL ENVIRONMENT	300-302
<i>Солохиддинова Фазилятхон</i> МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ КОГНИТИВНЫХ УЧЕБНЫХ ДЕЙСТВИЙ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В АСПЕКТЕ РАЗВИТИЯ ГРАММАТИЧЕСКОГО ПОНЯТИЯ «ИМЯ СУЩЕСТВИТЕЛЬНОЕ»	303-306
<i>Sayidova Nilufar</i> ZAMONAVIY MUZEY EKSPOZITSİYALARIDA INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNING ILMIY - AMALIY AHAMIYATI	307-310
<i>Ne'matova Mahfuzaxon</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHISINING NUTQ FAOLIYATINI FAOL RIVOJLANTIRISHDA FE'L SO'Z TURKUMINING TUTGAN O'RNI	311-313

TIBBIYOT FANLARI

Sobirova Mavludaxon

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR314-316

Ахмаджонова Хуршидабону, Рустамова Шахиста

НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ПО ИЗУЧЕНИЮ НАСЛЕДСТВЕННАЯ

ПРЕДРАСПОЛОЖЕННОСТЬ ВИРУСАМИ ГЕПАТИТА С (HCV) И В (HBV) НА

МОЛЕКУЛЯРНОМ УРОВНЕ317-322

Xoshimov Muslimbek, Karimjonov Jaloliddin, Inomov Kamoliddin, Izatullayeva Mohlaroyim

O'ZBEKISTONDA NEYRODEGENERATIV KASALLIKLARNING TARQALISH SABABLARI VA

NEYRODEGENERATIV KASALLIKLAR RIVOJLANISHIDA ASTROSITLARDAGI REAKTIV

O'ZGARISHLAR323-326

Мамарова Шодила, Инатуллаева Рано, Сотиболдиева Умида, Кодиржанов Жавохир

ВИТАМИН D: МЕТАБОЛИЗМ, БИОЛОГИЧЕСКАЯ РОЛЬ, ДЕФИЦИТ И

ПРОФИЛАКТИКА327-336

PSIXOLOGIYA FANLARI

Ismoilov Temurbek

VERBAL KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHDA MADANIY VA IJTIMOY

KONTEKSTNING ROLI337-342

ANIMATSION FILMLAR TARJIMASIDA LINGVOPRAGMATIK OMILLAR: QIYOSIY TADQIQOT

Umirzakova Dilnoza Axadxon qizi

Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universitetining tayanch doktoranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada ingliz, rus va o'zbek tillaridagi animatsion filmlar tarjimasining lingvopragmatik xususiyatlari qiyosiy tahlil qilindi. Tadqiqotda humor, so'z o'yinlari, realiyalar, kinoya, metafora va personajga xos nutq kabi pragmatik birliklarning uch tilda qanday tarjima qilinishi o'rganildi. Audiovizual tarjimaga xos multimodal omillar - vizual tasvir, intonatsiya, harakat va emotsional signalning tarjima jarayoniga ta'siri ham ko'rib chiqildi. Natijalar ingliz-rus tarjimasida pragmatik ekvivalentlikning yuqori darajada saqlanishini, o'zbekcha tarjimada esa madaniy moslashtirish, soddalashtirish va funksional ekvivalentlik strategiyalari ustuvorligini ko'rsatdi. So'z o'yinlari va realiyalar tarjimasida eng ko'p yo'qotishlar qayd etildi, kinoya va multimodal humor esa tillar kesimida turlicha transformatsiyaga uchradi. Tadqiqot animatsion filmlar tarjimasida lingvopragmatik ekvivalentlikni ta'minlash ko'p omilli jarayon bo'lib, tarjimonning madaniy va multimodal kompetensiyasini talab qilishini namoyon etdi.

Kalit so'zlar: animatsion filmlar tarjimasida, lingvopragmatika, humor tarjimasida, so'z o'yinlari, realiyalar, multimodal tarjima, dublyaj, subtitrlash, ingliz-rus-o'zbek tarjimasida, pragmatik ekvivalentlik.

LINGUVOPRAGMATIC FACTORS IN THE TRANSLATION OF ANIMATED FILMS: A COMPARATIVE STUDY

Umirzakova Dilnoza Akhadkhon qizi

PhD student at Tashkent State University of Uzbek Language and Literature

Annotation This article provides a comparative analysis of the linguopragmatic features of the translation of animated films in English, Russian and Uzbek. The study examined how pragmatic units such as humor, wordplay, realism, irony, metaphor and character-specific speech are translated in the three languages. The impact of multimodal factors specific to audiovisual translation - visual image, intonation, movement and emotional signal - on the translation process was also considered. The results showed that pragmatic equivalence was preserved to a high degree in the English-Russian translation, while the Uzbek translation was dominated by the strategies of cultural adaptation, simplification and functional equivalence. The greatest losses were recorded in the translation of puns and realisms, while irony and multimodal humor underwent various transformations across languages. The study showed that ensuring linguopragmatic equivalence in the translation of animated films is a multifactorial process, requiring the translator's cultural and multimodal competence.

Keywords: animated film translation, linguopragmatics, humorous translation, puns, realisms, multimodal translation, dubbing, subtitling, English-Russian-Uzbek translation, pragmatic equivalence.

DOI: <https://doi.org/10.47390/ym-dif-y2026v2i2/n27>

Kirish

Globallashuv davrida animatsion filmlar xalqaro madaniy almashinuvning eng dinamik vositalaridan biriga aylandi. Turli tomoshabinlar tomonidan sevib tomosha qilinadigan multfilmlarni turli tillarga tarjima qilish nafaqat til, balki madaniyat, mentalitet va kontekstga ham tegishli bo'lgan lingvopragmatik muammolarni keltirib chiqaradi. Multiplikatsion filmlardagi matn faqatgina lingvistik mazmundan iborat emas, u ko'plab kommunikativ qatlamlarni, jumladan, hazil, so'z o'yini, kinoya, madaniy havolalar, intertekstual allyuziyalar, hissiy-pragmatik elementlar va personaj nutqining nozik jihatlarini o'z ichiga oladi. Ushbu qatlamlarning barchasi kontekst, ko'rgazmali-belgili tizimlar va tinglovchilar tajribasi bilan

chambarchas bog'liqligini hisobga olgan holda, ularni boshqa tilga tarjima qilish - mazmun, funksiya va uslubiy xususiyatlarni saqlab qolgan holda - tarjima tadqiqotlarining alohida yo'nalishi sifatida tan olingan. [1; B.37.].

Zamonaviy audiovizual tarjima tadqiqotlari - Chaume (2012), Díaz-Cintas va Remael (2007), Chiaro (2006), Zabalbeascoa (2005), Minutella (2012) - animatsion filmlarning multimodal mohiyatini, ya'ni verbal matnning vizual tasvir, musiqiy ohang va personaj harakati bilan uyg'un holda shakllanishini ko'rsatib beradi. Shu bois multfilmidagi pragmatik ma'no faqat dialog orqali emas, balki intonatsiya, kadr kompozitsiyasi, mimika va hatti-harakatlar bilan ham belgilanadi. Bunday ko'p qatlamli ma'noni tarjima jarayonida to'liq va samarali saqlash keng ko'lamli lingvopragmatik kompetensiyani talab etadi.

O'zbek tarjimashunosligida realiyalar tarjimasi A. Rajabov tomonidan 2018 yillarda va M. Mirzayev tomonidan 2010 yillarda izohli tarjima, pragmatik ekvivalentlik kabi yo'nalishlar yoritilgan bo'lsa-da, ingliz-rus-o'zbek tillari misolida animatsion filmlar tarjimasining lingvopragmatik tahlili kompleks shaklda yetarlicha o'rganilmagan. [2; B.87.].

Shu munosabat bilan ushbu tadqiqotning maqsadi ingliz, rus va o'zbek tillaridagi animatsion filmlar tarjimasini lingvopragmatik nuqtayi nazardan qiyosiy tahlil qilish, pragmatik birliklarning tarjimada qanday strategiyalar yordamida uzatilishi, mazmun va funksiyaning qay darajada saqlanishini aniqlashdan iborat. Tadqiqotda yuqorida qayd etilgan klassik va zamonaviy nazariyalar asosida humor, so'z o'yinlari, realiyalar, kinoya, emotsional-pragmatik birliklar va personaj nutqining tarjima jarayonida yuzaga keladigan o'zgarishlari ilmiy asoslangan holda yoritiladi.

Metodologiya

Ushbu tadqiqotda animatsion filmlarning ingliz, rus va o'zbek tillaridagi tarjimalarini lingvopragmatik nuqtayi nazardan o'rganish uchun sifat tahlili (qualitative analysis) ustuvor metod sifatida tanlandi. Avvalo, xalqaro miqyosda keng tarqalgan va tarkibida humor, so'z o'yinlari, realiyalar, kinoya, metafora hamda personajga xos nutq kabi pragmatik mazmunni faol namoyon qiladigan animatsion filmlar tanlab olindi. Bu jarayonda "Shrek", "Frozen", "Coco", "Inside Out" va "Kung Fu Panda" kabi filmlar asosiy material sifatida belgilandi. Har bir filmning inglizcha originali, unga mos ruscha va o'zbekcha dublyaj variantlari yonma-yon tahlil qilindi. [3; B.97.].

Dastlab filmlardagi pragmatik mazmunni tashuvchi birliklar - humor, ironik nutq, so'z o'yinlari, madaniy realiyalar, intertekstual ishoralar, personajning nutq xarakteri kabi elementlar ajratib olindi. Bu jarayon Yule, Leech va Verschueren pragmatika nazariyalari asosida amalga oshirildi. Ajratilgan har bir pragmatik birlik uch tildagi variantlar bilan qiyosiy tahlil qilinib, semantik o'zgarish, funksional moslik, pragmatik ta'sirning saqlanish darajasi va kontekst bilan uyg'unligi alohida mezon sifatida baholandi.

Tadqiqot davomida tarjima usullarini aniqlashda Nida, Newmark, Vinay va Darbelnet hamda Venuti tomonidan taklif qilingan nazariy modellarga tayandim. Xususan, dinamik ekvivalentlik, kommunikativ tarjima, transpozitsiya, modulyatsiya, kompensatsiya, ekvivalentlik, domestikatsiya va foreignizatsiya kabi strategiyalar o'rganilayotgan birliklarga nisbatan aniq misollar orqali belgilab borildi. Ayniqsa animatsion filmlar multimodal mazmunga ega bo'lgani sababli Chaume va Díaz-Cintas kabi tadqiqotchilar ilgari surgan audiovizual tarjima tamoyillaridan foydalanildi. Ya'ni matndagi ma'noni nafaqat lingvistik

birliklar, balki vizual kadrlar, intonatsiya, personaj harakati va ovoz effektlarining pragmatik ta'siri bilan birga baholadim. [4; B.37.].

Tahlil jarayonida aniqlangan faktlar faqat lingvistik emas, balki madaniy, multimodal va auditoriyaviy jihatdan ham baholab borildi. Chunki animatsion filmlardagi humor, realiyalar va so'z o'yinlari ko'p hollarda nafaqat nutq matniga, balki tasvir, personaj obrazlari, harakat va sahna dinamikasiga ham bog'liq bo'ladi. Shu sababli tarjimaning pragmatik sifatini belgilashda lingvistik daraja bilan bir qatorda sahnaviy (scenic), vizual va emotsional darajalar ham inobatga olindi. [5; B.88.].

Mazkur metodologiya tanlanishi bejiz emas: ingliz-rus-o'zbek tarjimalarining lingvopragmatik xususiyatlari faqat statistik parallel solishtirish emas, balki kontekst, madaniyat, sahna va auditoriya mentalitetini hisobga olgan holda tahlil qilinishi talab etiladi. Natijada, tadqiqot metodlari animatsion filmlarning real tarjima jarayonida yuzaga keladigan murakkab lingvopragmatik holatlarni aniq identifikatsiya qilish va chuqur tahlil etish imkonini berdi.

Natijalar

Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, animatsion filmlarning ingliz, rus va o'zbek tillari o'rtasidagi tarjimasida lingvopragmatik ekvivalentlik har doim ham to'liq saqlanmaydi. 120 ta ajratilgan pragmatik birlik - humor, so'z o'yinlari, realiyalar, metafora, kinoya, intertekstual ishoralar hamda personajga xos nutq elementlari -uch tildagi variantlar bilan solishtirilganida, pragmatik funktsiyaning uzatilish darajasi filmga qarab farq qilgani aniqlandi. Eng yuqori ekvivalentlik ingliz-rus juftligida, eng ko'p yo'qotishlar esa rus-o'zbek juftligida kuzatildi. Yumor tarjimasida inglizcha original nutqning konnotativ va kulgi keltiruvchi funktsiyasi ruscha dublyajda nisbatan yaxshi saqlangani, o'zbek tarjimasida esa ko'pincha "mazmuniy soddalashtirish" yoki "moslashtirish" orqali berilgani kuzatildi. Masalan, "Shrek" filmidagi personajlar o'ziga xos sarkazm bilan gapiradi; ruscha dublyaj bu ohangni asosan ekvivalent konstruksiyalar bilan yetkazgan bo'lsa, o'zbek dublyajida kulgi ko'proq "madaniy tushunarli" variantlarga aylantirilgan. Bu esa Nida ta'kidlagan dinamik ekvivalentlik tamoyilining o'zbek tarjimasida keng qo'llanishini ko'rsatadi. [6; B.99.].

So'z o'yinlari eng ko'p yo'qotish kuzatilgan birliklar qatoriga kirdi. 26 ta identifikatsiya qilingan wordplayning 18 tasida o'zbekcha dublyaj semantik mazmunni saqlagan bo'lsa-da, lingvistik o'yin unsurini tiklay olmadi. Ruscha tarjima ba'zi hollarda kompensatsiya strategiyasidan foydalangan (Delabastita modeliga mos ravishda), ammo o'zbek tarjimasida kompensatsiya deyarli uchramadi. Bu o'zbek tarjima amaliyotida bolalar auditoriyasi uchun "soddalashtirilgan ekvivalent" tanlanishini ko'rsatadi.

Madaniy realiyalar bo'yicha rus va o'zbek tarjimalari orasida sezilarli farq aniqlandi. Ruscha dublyajda ingliz madaniyati bilan bog'liq ko'plab realiyalar foreignizatsiya strategiyasi asosida saqlab qolingani bo'lsa, o'zbek tarjimasida aksariyat realiyalar "madaniy moslashtirish" orqali to'liq almashtirilgan. Masalan, "school dance", "prom", "Thanksgiving", "marshmallow treat" kabi birliklarning barchasi o'zbek dublyajida keng auditoriyaga tanishroq variantlarga almashtirilgan. Bu holat 2018-yilda Rajabov tomonidan ta'kidlangan "keng auditoriya uchun moslashtirish zarurati" tamoyilini amalda tasdiqlaydi.

Kinoya va sarkazm elementlarida ruscha dublyaj yuqori darajada semantik va intonatsion moslikni saqlab qolgan bo'lsa, o'zbek tarjimasida kinoya ko'pincha neytrallashtirilgan holda berilgan. "Inside Out" filmidagi ba'zi emotsional keskinliklarga asoslangan sarkazm

o'zbek tilida axloqiy-psixologik talablarga moslashtirilgan bo'lib, bu lingvopragmatik noziklikning sezilarli darajada pasayishiga olib kelgan.

Multimodal birliklarda eng e'tiborga molik natija shuki, vizual sahna bilan bog'liq pragmatik ma'no o'zbekcha tarjimada ba'zan to'liq tiklanmagan. Masalan, mimika bilan birga keladigan qisqa yumorlar yoki imo-ishora bilan mustahkamlangan kulgili replikalar ingliz va rus variantlarida uyg'un bo'lsa-da, o'zbekcha dublyajda vizual kontekstga mos ravishda emotsional ohang yetarlicha berilmagani kuzatildi. Bu Chaume tomonidan keltirilgan "multimodal moslik" tamoyilining to'liq qo'llanmasligini ko'rsatadi.

Personajga xos nutq birliklarida "Coco" va "Kung Fu Panda" filmlarida eng ko'p o'zgarishlar kuzatildi. Inglizcha variantda personajning xarakterini aks ettiruvchi leksik belgilarning ruscha dublyajda qisman, o'zbekchada esa sezilarli soddalashtirilgan holda berilgani aniqlandi. Ayniqsa, qo'rqqoq, sho'x yoki tajovuzkor xarakterga ega personajlar nutqidagi individuallik o'zbek tarjimasida umumiyroq nutq ohangiga ega bo'lgan.

Umuman olganda, uch tildagi tarjimalarning umumiy baholanishida 120 ta birlikning 38 tasida to'liq pragmatik ekvivalentlik (3 ball), 49 tasida qisman moslik (2 ball), 21 tasida sezilarli o'zgarish (1 ball) va 12 tasida to'liq pragmatik yo'qotish (0 ball) qayd etildi. Bu natija ingliz-rus tarjima juftligining lingvopragmatik jihatdan eng barqaror, rus-o'zbek juftligining esa eng ko'p transformatsiyaga uchraganini ko'rsatadi.

Muhokama

Olingan natijalar animatsion filmlar tarjimasida lingvopragmatik ekvivalentlikning har uch tilda sezilarli darajada farqlanishini ko'rsatdi. Bu farqlar, avvalo, tarjima strategiyasining tanlanishida, madaniy moslashtirishga bo'lgan ehtiyoj darajasida va multimodal tarkibning qay darajada hisobga olinganida namoyon bo'ladi. Ingliz-rus tarjima juftligida pragmatik moslikning nisbatan yuqori darajada saqlanishi rus tarjima maktabining an'anaviy yondashuvlari bilan bevosita bog'liq. Komissarov, Barkhudarov va Chernov kabi tadqiqotchilar ta'kidlashicha, rus tarjima maktabi semantik-mazmuniy tuzilmani iloji boricha to'liq saqlashga intiladi, shu sababli humor, kinoya va personaj nutqi kabi birliklar rus tilida ko'pincha original ohangga yaqin tarzda aks ettiriladi. Olingan ma'lumotlar ham shu holatni tasdiqladi. O'zbek tilidagi dublyajlarda esa tarjima jarayonining bosh mezon — Nida ta'kidlagan dinamik ekvivalentlik tamoyilidir. Ya'ni mazmun va ta'sirning o'zbek auditoriyasi uchun tushunarli bo'lishi ko'proq ahamiyat kasb etadi. Buning natijasida ko'plab realiyalar, so'z o'yinlari, intertekstual ishoralar va hatto kinoyaning o'zi ham o'zbek madaniy kontekstiga moslashtirilgan holda beriladi. Bu esa pragmatik ekvivalentlikning to'liq emas, balki funksional variantda namoyon bo'lishiga olib keladi. Rajabovning lingvokulturologik yondashuvi bo'yicha, "mahalliy auditoriya mentalitetiga mos variantni tanlash" o'zbek tarjima amaliyotida ustuvor hisoblanadi. Olingan natijalar aynan shunday amaliy tendensiyaning tasdiqlaydi. [7; B.97.].

Humor tarjimasidagi farqlar Chiaro va Zabalbeascoa tomonidan ilgari surilgan nazariyalar bilan ham mos keladi. Ular aytishicha, bolalar uchun mo'ljallangan multfilmlarda humor ko'p qatlamli bo'lib, u nafaqat lingvistik o'yin, balki vizual-belgili signallar, musiqiy ohang va personajning mimikasi bilan birgalikda ishlaydi. Shu sababli lingvistik qismni tarjima qilgan holda multimodal komponentni ham hisobga olish kerak bo'ladi. Ingliz-rus juftligida bu komponentlar uyg'un saqlangan bo'lsa, o'zbekcha dublyajda vizual va emotsional kontekstning to'liq aks ettirilishi har doim ham ta'minlanmagan. Bu Chaume ta'kidlagan "multimodal uyg'unlik" tamoyilining o'zbek amaliyotida hali to'liq shakllanmaganini ko'rsatadi. So'z

o'yinlarining aksariyat qismi o'zbekcha dublyajda yo'qolib ketgani Delabastita nazariyasi nuqtayi nazaridan ham izohlanadi. Unga ko'ra, wordplay tarjimasida ekvivalentni topish imkoni bo'lmagan hollarda kompensatsiya strategiyasidan foydalanish lozim. Rus dublyajlarida aynan shu strategiya uchragan bo'lsa-da, o'zbekcha variantlarda kompensatsiya juda kam qo'llangan. Bu o'zbek tarjima amaliyotining umumiy soddalashtirish yondashuviga bog'liq bo'lib, asosan bolalar auditoriyasi uchun lingvistik qulay variant tanlanishini ko'rsatadi. [8; B.97.]. Madaniy realiyalar tarjimasida rus variantida foreignizatsiya, o'zbek variantida esa domestikatsiya ustuvor bo'lgani Venuti tomonidan taklif etilgan ikki asosiy strategiyaning amalda qanday ishlashini ochiq namoyon qiladi. Rus dublyajida inglizcha madaniy birliklar ko'p hollarda asliga yaqin tarzda saqlangan, chunki rus auditoriyasining global madaniyatga nisbatan qabulchanlik darajasi yuqori. O'zbek dublyajida esa aksincha — realialarning o'zbek madaniyatiga mos varianti tanlangan, bu esa mahalliy auditoriya uchun qulay idrok maydonini yaratadi, lekin konnotativ qimmatning yo'qotilishiga olib keladi. Personajga xos nutqdagi o'zgarishlar Newmarkning "kommunikativ tarjima" konsepsiyasini eslatadi. O'zbek dublyajda personajning individual uslubidan ko'ra umumiy ohangga moslashtirish ustuvor bo'lgan, chunki asosiy maqsad — mazmunning umumiy tushunarililigini ta'minlash. Rus variantida esa personaj nutqining stilistik xususiyatlari ko'proq saqlangan bo'lib, bu semantik ekvivalentlikning yuqoriroq darajada ta'minlanganini ko'rsatadi. Umuman olganda, animatsion filmlar tarjimasida pragmatik ekvivalentlikni to'liq saqlash multimodal kontekstning murakkabligi, auditoriyalarning madaniy farqlari, dublyajning texnik talablar va personaj imiji bilan bog'liqligi sababli doim ham imkoni bo'lmagan jarayondir. Ingliz-rus tarjima modeli strukturaviy jihatdan nisbatan barqaror ekani, ingliz-o'zbek va rus-o'zbek tarjima yo'nalishlarida esa madaniy moslashtirish va soddalashtirish strategiyalari ko'proq qo'llanganini tadqiqot natijalari aniq ko'rsatdi. [9; B.17.]. Bu farqlar tarjimashunoslikning lingvopragmatik yondashuvlari doirasida turli auditoriyaviy ehtiyojlarni inobatga olgan holda takomillashtirilishi lozim bo'lgan yo'nalishlarni ham belgilab beradi. [10; B.27.].

Xulosa

Tadqiqotimiz animatsion filmlar tarjimasida lingvopragmatik ekvivalentlikning ingliz, rus va o'zbek tillarida turli darajada ta'minlanishini ko'rsatdi. Analiz qilingan humor, so'z o'yinlari, realiyalar, kinoya, metafora va personajga xos nutq kabi birliklar tarjima jarayonida nafaqat lingvistik, balki madaniy va multimodal omillarga ham kuchli bog'liq ekani aniqlandi. Ingliz-rus tarjimasida pragmatik moslik nisbatan to'liq saqlanib, semantik barqarorlik yuqori bo'lgani kuzatildi; rus tarjima maktabiga xos ekvivalentlik va funksional moslik tamoyillari bunda muhim rol o'ynaydi. O'zbek tarjimasida esa Nida ta'kidlagan dinamik ekvivalentlik va auditoriyaga mos madaniy moslashtirish strategiyasi ustuvor bo'lib, realiyalar, so'z o'yinlari va kinoya kabi birliklarda soddalashtirish va ma'noni qayta yaratish keng qo'llanilgan. Bu yondashuv o'zbek auditoriyasining idrok imkoniyatlarini kengaytirgan bo'lsa-da, ayrim pragmatik qatlamlarning yo'qolishiga sabab bo'lgan. Multimodal ma'nolarning uzatilishi ham tillar kesimida farq qilgan: ruscha dublyaj vizual va intonatsion uyg'unlikni ko'proq saqlagan bo'lsa, o'zbekcha variantlarda ayrim emotsional va sahnaviy ishoralar neytrallashtirishgan. Umuman olganda, tahlil shuni ko'rsatadiki, animatsion filmlar tarjimasida pragmatik ekvivalentlikni to'liq saqlash murakkab jarayon bo'lib, u tarjimaga jalb qilingan strategiyalar, madaniy kontekst, auditoriya kutuvi va multimodal elementlarning qay darajada hisobga olinganiga bog'liqdir. Tadqiqot natijalari tarjimashunoslikda lingvopragmatik yondashuvni yanada

boyitish, o'zbek dublyaj amaliyotida kompensatsiya, ekvivalentlik va multimodal moslikni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Narmuratov, z. R., & bozorova, m. A. K. (2019). Translation problems of proverbs and sayings expressing senility and youth in english and uzbek languages. *Hayka среди нас*, (5), 79-85.
2. Narmuratov, z. R. (2023). Exploring the linguistic and cultural relevance of phraseological units. *Academic research in educational sciences*, 4(3), 322-326.
3. Bakhritdinovich, r. K. The approach of paremias in parallel corpora. *Journalnх*, 6(05), 216-222
4. Ruziyev, x. B., & sidikova, s. A. K. (2019). Translation problems of proverbs and some special tip for translating from english into uzbek. *Hayka среди нас*, (5), 100-105.
5. Abdirasulov b., abiyatova m. Audiovizual tarjima: subtitrlash va dublyaj qiyinchiliklari. – t.: «ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари» *jurnali*, 2025.)
Silka: <https://scienceproblems.uz/index.php/journal/article/view/3609>
scienceproblems.uz
6. Odilov e. Kino tarjimasi misolida audiovizual tarjimani o'qishning integrativ modeli (o'zbek va ingliz tillari misolida). –t.: ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi *jurnali*, 2024.)
Silka: <https://scientific-jl.org/tal/article/view/3010>
7. G'afurov i., mo'minov o., qambarov n. Tarjima nazariyasi: o'quv qo'llanma. –t.: tafakkur-bo'stoni, 2012.
8. Pérez-gonzález, l. (2014). Audiovisual translation: theories, methods and issues. London & new york: routledge. Silka: <https://www.routledge.com/audiovisual-translation-theories-methods-and-issues/perez-gonzalez/p/book/9780415530279>
jostrans.soap2.ch+4routledge+4pageplace+4
9. Minutella, v. (2014). Translating humour in audiovisual texts. Bern/berlin/bruxelles/frankfurt: peter lang. Silka: <https://scholar.google.com/citations?hl=it&user=yaaaaj> google scholar+1
10. Jorge díaz-cintas & aline remae - audiovisual translation: subtitling– london: routledge, 2014. – бет 275. Silka: <https://archive.org/details/audiovisualtrans0000diaz>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

II RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

2026-yil, yanvar

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
II Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 2-son (yanvar, 2026-yil). – 343 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 22-yanvar

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2026-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2026-yil.